

projekt
Stanowisko
Zgromadzenia Ogólnego
Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
z dnia 20 czerwca 2024 r.

w sprawie: **wdrażania Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności**

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) ustanowiony na mocy *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności* to program, którego podstawowym celem jest wzmocnienie odporności na kryzys oraz wsparcie wzrostu gospodarczego. Środki KPO były od samego początku postrzegane przez samorządy jako szansa na odbudowę potencjału rozwojowego polskiej gospodarki utraconego w wyniku pandemii COVID-19 oraz wzmocnienie konkurencyjności i poprawy jakości życia mieszkańców na poziomie lokalnym. Zarząd Śląskiego Związku Gmin i Powiatów w swoich dotychczasowych stanowiskach kilkakrotnie akcentował potrzebę szerszego włączenia samorządów lokalnych w tworzenie, a następnie wdrażanie Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Ubolewamy nad tym, iż w wyniku czynników o charakterze politycznym, jako kraj straciliśmy 2 lata z całej i tak już krótkiej perspektywy wdrażania tego programu. Po tym bardzo spóźnionym starcie programu w naszym kraju z niepokojem obserwujemy zbyt wolne wdrażanie poszczególnych komponentów KPO. Jak wiadomo zgodnie z aktualnymi zapisami KPO realizacja zaplanowanych reform i inwestycji musi się zakończyć do 31 sierpnia 2026 r. Samorządy wielokrotnie zgłaszały postulaty dotyczące konieczności podjęcia rozmów z Komisją Europejską w zakresie wydłużenia tego terminu i z całą mocą podtrzymujemy ten postulat, mimo wielu głosów wątpiących w istnienie takiej możliwości. Naszym zdaniem kluczowym jest podjęcie niezwłocznego dialogu z Komisją Europejską i tego oczekujemy od Rządu RP. Brak uruchomienia naborów w pierwotnie zakładanych terminach sprawia, że perspektywa realizacji reform/inwestycji KPO czy to na poziomie centralnym czy bardziej lokalnym ulega znacznemu skróceniu. Zgodnie z aktualnym terminarzem pozostaje zaledwie ok. 27 miesięcy na przeprowadzenie naborów i realizację poszczególnych przedsięwzięć.

Z punktu widzenia cyklu życia projektów inwestycyjnych, w szczególności projektów o charakterze strategicznym (od pozyskania dokumentacji, poprzez realizację i rozliczenie) obowiązujący póki co w KPO horyzont czasowy ogranicza możliwość skutecznej ich realizacji oraz liczbę uprawnionych podmiotów zainteresowanych ubieganiem się o dofinansowanie. Od samego początku zgłaszaliśmy postulaty, aby samorządy - zwłaszcza w swojej obecnej niełatwej sytuacji finansowej - były beneficjentami grantów a nie pożyczek z KPO. Zauważamy, iż część pożyczkowa KPO obowiązuje przede wszystkim Rząd RP, co nie oznacza, że powinna być ona wprost transferowana na samorządy, którym w latach 2019-2023 uszczuplono w sposób znaczący wpływy podatkowe. Dla wszystkich samorządów niezależnie od ich wielkości ważna jest również czytelna linia demarkacyjna między środkami z KPO, a tymi z Polityki Spójności. Bez klarownej wiedzy w tym zakresie, trudno będzie o planowanie lokalnego rozwoju gmin i powiatów w wymiarze strategicznym (planowanie i przygotowywanie przedsięwzięć inwestycyjnych od strony proceduralnej, technologiczno-wykonawczej i finansowej).

Istotnym elementem realizacji działań z KPO jest ich warstwa społeczna. Projekty związane z edukacją i pomocą społeczną stanowią nie mniej istotny element życia społecznego. Realizowane w ramach konkretnych komponentów działania przyczynią się do poprawy jakości życia i pomocy w wychodzeniu z sytuacji kryzysowych na danym obszarze w przyszłości. Dostęp do szeroko pojętej infrastruktury społecznej jest dla wielu mieszkańców jednym z ważniejszych elementów życia i stanowi o ogólnym zadowoleniu z miejsca, w którym żyją. A potrzeby w tym zakresie mimo tysięcy zrealizowanych inwestycji są wciąż istotne. To samo dotyczy dostępu do lokali mieszkalnych czy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Zagwarantowanie mieszkańcom dostępu do podstawowych usług na adekwatnym do współczesnych standardów poziomie, stanowi jedno z kluczowych wyzwań jednostek samorządu terytorialnego i dlatego tego typu działania powinny również znaleźć się w KPO.

Z uwagi na obowiązujące ramy czasowe wdrażania KPO zasadną jest propozycja refinansowania przedsięwzięć już zakończonych w samorządach, w tym również dofinansowanych z innych źródeł krajowych lub unijnych (tj. dofinansowanie wkładu własnego samorządów). Przypominamy, iż przywołane na starcie rozporządzenie 2021/241 ustanawiające instrument na rzecz odbudowy i zwiększania odporności stwarza taką możliwość począwszy od dnia 1 lutego 2020 r. (motyw 32 ww. rozporządzenia). Korzystnym rozwiązaniem byłoby traktowanie środków z KPO, tak jak środków gminnych, co pozwoliłoby na zwiększenie możliwości inwestycyjnych samorządów, w przypadku realizacji projektów finansowanych z innych źródeł.

Apelujemy o większe włączenie przedstawicieli samorządów lokalnych i regionalnych w proces uzgodnień międzyresortowych w ramach poszczególnych naborów oraz zintensyfikowanie prac nad poszczególnymi etapami wdrażania KPO. Brak zrewidowania terminu zakończenia wdrażania reform i inwestycji skutkować będzie ogromnym zagrożeniem ich realizacji, bez zdjęcia z obywateli polskich obowiązku wieloletniej spłaty zaciągniętych pożyczek na rynkach finansowych, z których KPO jest przecież finansowane.